

2018

Betekenisvol Inrichten

HANDLEIDING

“De Pijp Amsterdam”

22 juni 2018

Hogeschool Arnhem Nijmegen / Trimotion

Leidraad: Betekenisvol Herinrichten

Betekenisvol Inrichten

VOORWOORD

Het begrip “placemaking” staat bij diverse gemeenten al langer onder de aandacht en kan voor een stad als Amsterdam een grote toegevoegde waarde hebben op de verstandhouding tussen de burgers en de gemeente Amsterdam op het gebied van de hedendaagse maatschappelijke uitdagingen op het gebied van bereikbare en leefbare steden.

Het toepassen van placemaking zal tussen de bewoners en de gemeente Amsterdam een belangrijke wisselwerking te weeg brengen. Succesvolle plekken genereren activiteiten, levendigheid, saamhorigheid en veiligheid. Dit zijn belangrijke pijlers welke mensen naar een plekken trekken en het aantrekkelijk maakt om te verblijven.

Hoe meer betekenisvolle plekken de stad Amsterdam bevat, hoe meer mensen naar de stad toe zullen komen en op lokaal niveau de plekken proberen te bereiken en deze op een positieve wijze gebruiken en te kunnen ervaren.

Het op een duurzame wijze verbinden van bestemmingen, plekken en (sociale) functies gaat gepaard met een grote uitdaging op het gebied van het functioneel inrichten van de verschillende gebieden en deze zal moeten plaatsvinden op verschillende schaalniveaus:

- Straat
- Plein
- Wijk
- Stad
- Regionaal niveau

Om de stad Amsterdam aantrekkelijk te houden is vooral het laatste van belang, gelet op het feit dat meer mensen zich in de stad gaan vestigen en steden zich steeds meer gaan ontwikkelen tot metropoolregio's.

Deze handleiding biedt een stappenplan voor de gemeente Amsterdam om met placemaking aan de slag te gaan en hiervoor voldoende handvatten aan te reiken, zodat de gemeente Amsterdam hiermee de komende jaren succesvolle projecten kan realiseren waarbij de openbare ruimte betekenisvol kan worden ingericht.

INHOUD

Voorwoord	2
Inleiding.....	4
Doelstelling.....	5
Verzamelen informatie t.b.v. placemaking	5
Placemaking	6
Achtergrond van placemaking	6
De gouden driehoek.....	7
Kernkwaliteiten van de openbare ruimte	8
De Power of Ten.....	9
Ontmoeten en verbinden.....	11
Bereikbaarheid én leefbaarheid.....	11
Placemaking op verschillende schaalniveaus.....	12
Leidraad placemaking.....	13
Stap 1. Een plek staat nooit op zichzelf, maar is deel van het verhaal van de stad! De Visie.	13
Stap 2. De aansluiting op het verhaal van de stad Amsterdam	14
Stap 3. Iedere space een place, of keuzes maken?.....	14
Stap 4 Placemaking verkennen	15
Stap 5 Presenteren Oplossingsrichtingen	15

INLEIDING

De stad Amsterdam wordt gekenmerkt door een veelvoud aan openbare ruimtes straten, pleinen, grachten en parken.

Op deze plekken kunnen de inwoners van Amsterdam elkaar ontmoeten en activiteiten kunnen worden georganiseerd. Binnen het stedelijk gebied komt steeds de nadruk en vraag te liggen op het betekenis-zinvol inrichten van de locaties.

Doorgaans wordt dit gerealiseerd door te kiezen voor oplossingsrichtingen zoals;

- Shared space
- Autoluw maken van straten en/of gebieden
- Autovrije zones

Met het realiseren van dergelijke oplossingen is doorgaans een aanpassing aan de beleving en het gebruik van de openbare ruimte noodzakelijk.

In de huidige rolverdeling tussen de gemeente Amsterdam en de bewoners is het in de regel dat de gemeente Amsterdam bepaald hoe de openbare ruimte wordt ingericht en de bewoners gedurende het gehele proces hier slechts beperkt invloed op hebben, terwijl deze de uiteindelijke gebruikers zijn van de openbare ruimte.

Vanwege deze “traditionele” rolverdeling ontstaat er regelmatig wrijving tussen de verschillende partijen, omdat de bewoners graag invloed willen hebben op welke wijze de openbare ruimte waarvan zij dagelijks gebruik maken wordt ingericht.

Om aan deze behoefte te kunnen voldoen en de gemeente Amsterdam handvatten te geven om dit op de juiste wijze in te richten is het principe van “placemaking”, placemaking is van origine een Amerikaans concept waarbij de gebruikers de mogelijkheid wordt geboden om deel te nemen met het gehele ontwerpproces. Met als achterliggende gedachte en ambitie dat op deze wijze de inrichting voldoet aan de wensen van zowel de gemeente en de bewoners en deze locaties een “thuis” vormen voor de gebruikers.

DOELSTELLING

Als studenten van de HAN hebben wij een doelstelling gesteld met het opstellen van deze handleiding. De doelstelling welke wij willen bereiken door de gemeente Amsterdam kennis te laten maken met “placemaking” is tweeledig en is als volgt opgebouwd:

1. We willen de gemeente Amsterdam op basis van duidelijke voorbeelden en ervaringen bewust maken van de meerwaarde van welke Placemaking kan bieden op het gebied van:
  - Bereikbare en leefbare stad Amsterdam creëren.
  - Samenwerking tussen de gemeente Amsterdam en de bewoners vergroten.
  - Efficiënt gebruik maken van de mogelijkheden welke de openbare ruimte van Amsterdam te bieden heeft.
2. De gemeente Amsterdam een handleiding toereiken, welke voldoende handvatten heeft om op een goede wijze gebruik te maken van placemaking. Om de gemeente Amsterdam hierin zo optimaal te kunnen ondersteunen zullen de volgende tools worden aangereikt:
  - Uitgewerkte processtappen
  - Praktijkvoorbeelden
  - Uitgewerkt routeschema

De gemeente Amsterdam kan de handleiding, welke is opgesteld gebruiken om het principe van placemaking toe te kunnen passen om een wijze waarop deze de meeste waarde oplevert voor zowel de gemeente Amsterdam als de gebruikers van de openbare ruimte.

VERZAMELEN INFORMATIE T.B.V. PLACEMAKING

5

Om deze handleiding voor de gemeente Amsterdam te kunnen opstellen, hebben wij gebruik gemaakt van diverse informatiebronnen en gemeenten welke ervaringen hebben opgedaan met het principe van placemaking.

- Gemeente Maastricht
- Gemeente Zaanstad
- Gemeente Eindhoven
- Gemeente Nijmegen
- Gemeente Rotterdam
- Gemeente Zwolle

Deze gemeenten hebben gezamenlijk met het CROW en diverse adviseurs workshops gehouden, waarop deze aan de slag zijn gegaan met placemaking.

PLACEMAKING

Om de gemeente Amsterdam inzicht te geven in het gebruik van placemaking en wat dit inhoudt, zullen wij het principe van placemaking per onderdeel nader toelichten.

- Achtergrond van placemaking
- De gouden driehoek
- Kernkwaliteiten van de openbare ruimte
- The power of ten
- Ontmoeten en verbinden
- Bereikbaar/leefbaarheid
- Placemaking op verschillende schaalniveaus

ACHTERGROND VAN PLACEMAKING

Het idee achter placemaking is ontstaan in de jaren zestig van de vorige eeuw ontstaan in de Verenigde Staten en dient om een leefbare woonomgeving te realiseren. Hierbij wordt de koppeling gelegd tussen de overheid en de gebruikers welke gebruik maken van deze openbare ruimte.

Destijds werd de planning van (grote) steden gedomineerd door de sterke fysieke scheiding van de functies werken, wonen en recreëren. Als gevolg hiervan werd de openbare ruimte doorgaans ingediend om te dienen als verkeersdomein in plaats van een leefbare plaats, waar de auto(mobilisten) een dominante rol hebben opgeëist in de openbare ruimte over.

In onze opvatting en mening over de openbare ruimte dient de inrichting een leefbare omgeving een menging te hebben van verschillende functies. Daarnaast heeft de ruimte succesvolle fysieke plekken in de openbare ruimte nodig op stedelijk-, buurt- of straatniveau.

Waarbij de gemeente Amsterdam als speerpunt moet hebben om de openbare ruimte dusdanig in te richten dat deze plek als zodanig door mensen wordt beleefd/ervaren.

De mindset welke de gemeente Amsterdam moet innemen is dat de gebruiker en de gemeenschap van het betreffende gebied moeten worden gezien als de experts. Deze weten wat er in de gemeenschap speelt en hoe de inrichting van de openbare ruimte tot een hoger niveau kan worden getild, waarbij de leefbaarheid van de stad Amsterdam wordt verbeterd.

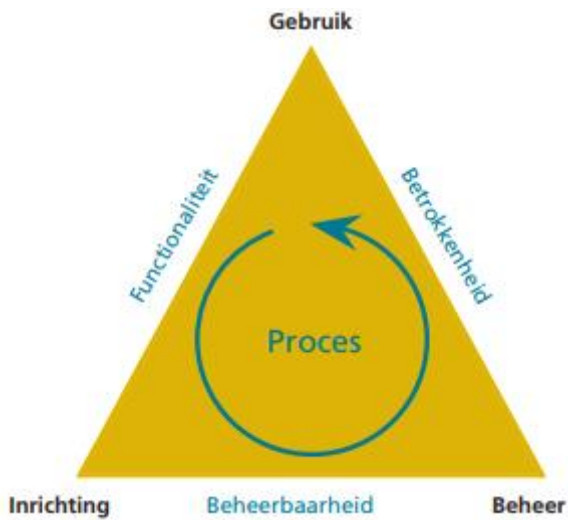

DE GOUDEN DRIEHOEK

Om succesvol de openbare ruimte te kunnen inrichten zijn vier elementen van belang.

- Proces
- Betrokkenheid
- Functionaliteit
- Beheerbaarheid

Bovenstaande elementen en de onderlinge raakvlakken zijn samengevat in de onderstaande figuur:

Deze figuur wordt ook wel de gouden driehoek genoemd. Deze gouden driehoek methode wordt doorgaans toegepast in Placemaking en is in staat om de vier elementen te verenigen in een overzichtelijke aanpak.

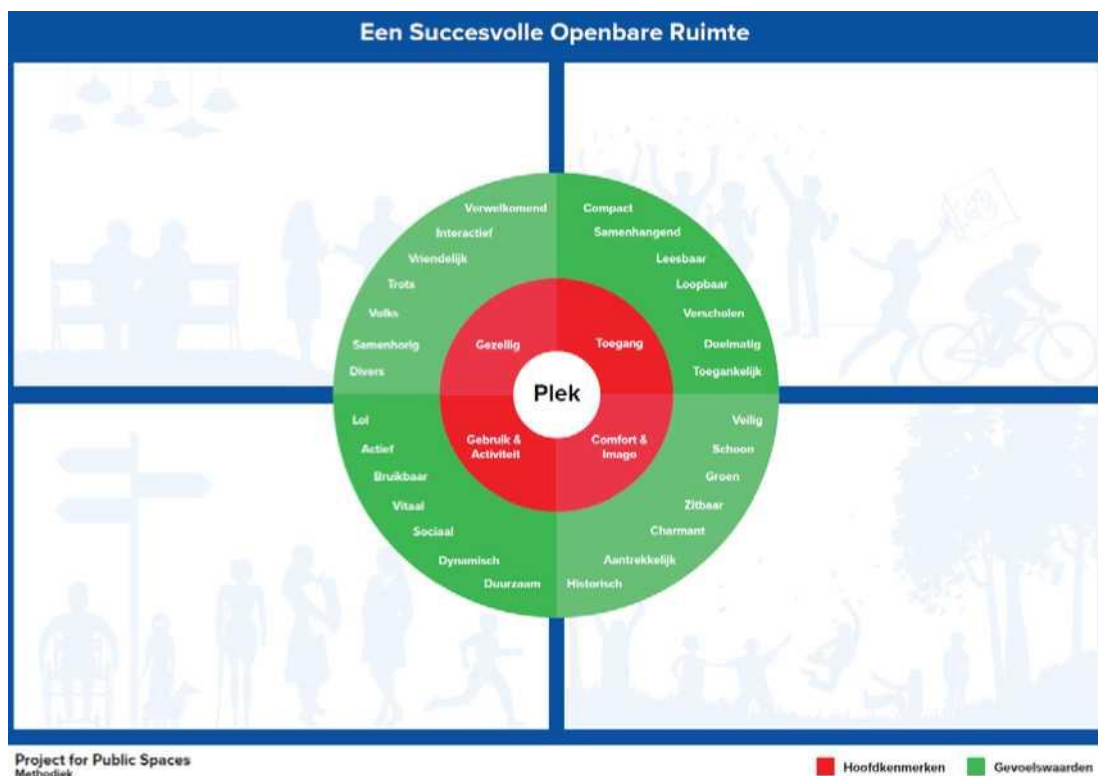

KERNKWALITEITEN VAN DE OPENBARE RUIMTE

Als bruikbare tool voor placemaking kan het PPS methodiek worden toegepast om de kernkwaliteiten van de openbare ruimte inzichtelijk te maken. Deze kernkwaliteiten kunnen dienen als uitgangspunten voor de gesprekken welke de gemeente Amsterdam zal voeren met de buurtbewoners.

De PPS methodiek is gebaseerd op onderzoek naar openbare ruimtes over de hele wereld en heeft de Amerikaanse organisatie 'Project for Public Spaces' (PPS) vier kernkwaliteiten benoemd. Deze kernkwaliteiten zijn opgebouwd uit:

- Gebruik en activiteiten
- Comfort en beeldvorming
- Toegankelijkheid en verbindingen
- Gezelligheid

Voorbeeld PPS-methodiek

Deze kernkwaliteiten zijn in de bovenstaande afbeelding terug te vinden in de rode vlakken. De kernkwaliteiten worden vertaald in waarden of adjectieven zoals 'gezellig', 'toegang', 'comfort & image' of 'gebruik & activiteit'. Dit zijn begrippen die bewoners hanteren om de omgeving onder woorden te brengen. In de groene vakken staat weergegeven op basis van welk gevoel/waarde deze zijn opgebouwd.

DE POWER OF TEN

De hoofdmoot bij placemaking is niet het realiseren van een “papieren” ontwerp. Uiteraard is het ontwerp wel onderdeel van het proces en dient het als gespreksstof met de buurtbewoners/ gebruikers. En is dit hierbij slechts een tool welke helpt om betrokkenheid te vergroten en de gebruikers een mening te laten vormen over de mogelijkheden die het ontwerp biedt. Zonder deze participatie van de gebruikers en de tot standkoming van de inrichting, kan de ruimte niet succesvol zijn.

De term succesvol i.r.t. placemaking is een ander soort succesvol dan als een ontwerper welke zijn “eigen beperkte visie” tot uitvoering ziet komen.

Bij placemaking wordt succesvol vertaald naar levendigheid van activiteiten, waarbij de bewoners het gevoel van “place to be” ervaren. Dit principe kan toegepast worden op verschillende niveaus

- Straat
- Plein
- Buurt/wijk
- Stedelijk niveau

Hierbij is de power of ten een handige tool welke door de gemeente Amsterdam kan worden toegepast. Het achterliggende idee hierachter is dat een stad, gebied of plek pas interessant wordt als er meer dingen te doen en te beleven zijn.

Uiteraard is het gekozen schaalniveau bepalend op de keuzes welke gemaakt kunnen worden met het toepassen van placemaking. Deze keuze zal de gemeente Amsterdam dan van tevoren maken.

Per locatie kan het aanbod uiteenlopende bestemmingen en plekken hebben welke afhankelijk zijn van de volgende kernkwaliteiten abstracte waarden:

- Meeteenheden
- Straatleven
- Sociale netwerken
- Gebruik ‘s avonds
- Vrijwilligerswerk
- Aantal volwassenen kinderen, ouderen
- Vastgoedwaarde huurprijzen
- Grondgebruik

Het idee achter de power of ten is dat een stad, gebied of plek pas interessant wordt bevonden als er meer dingen te ondernemen/beleven zijn. Maar uiteraard gaat het op stadsniveau om een andere invulling dan op wijk-, buurt- of plekniveau. Het aanbod aan uiteenlopende bestemmingen en plekken. Kernkwaliteiten, abstracte waarden is per “gebied” verschillend en wordt bepaald door de gebruikers van de openbare ruimte. De gemeente Amsterdam zal dan ook per project deze kernkwaliteiten, abstracte waarden moeten inventariseren. Deze plekken hebben ieder voor zich potentie zich te ontwikkelen tot succesvolle plekken, mits hiervoor door de gemeente Amsterdam voldoende ruimte wordt gegeven. Maar dragen ieder voor zich ook bij aan het totaal en het verhaal van de stad Amsterdam.

Een vuistregel bij placemaking is dat deze een kans van slagen heeft als de gemeente Amsterdam op het gewenste niveau meer dan 10 interessante bestemmingen/belevissen kan creëren voor de gebruikers.

Een hulpmiddel om meer dan 10 punten te vinden is verbindingen leggen tussen verschillende plekken/wijken waardoor er meer interactie met omliggende gebieden ontstaat. Het bijkomende effect is dat de power of ten dan effect heeft op een groter gebied en daarbij impact heeft op een groter schaalniveau.

Door deze schaalvergroting kan het effect uiteindelijk doorwerken op de gehele stad en doordat er meer dan voldoende interessante/belevissen in de stad Amsterdam aanwezig zijn, zal dit de stad aantrekkelijker maken met als effect dat meer mensen zich gaan vestigen in Amsterdam of de stad bezoeken.

ONTMOETEN EN VERBINDEN

De openbare ruimte is een gebied waar mensen elkaar kunnen opzoeken en ontmoeten, de ervaring leert dat wanneer hiervoor een gebied op de juiste wijze is ingedeeld, deze interactie als een vanzelfsprekendheid plaatsvindt.

De gemeente Amsterdam kan middels de toepassing van placemaking de openbare ruimte hiervoor inrichtend en hiervan een plek maken waar ontmoeten en verbinden de hoofdmoot is. Dit kan de gemeente Amsterdam met een paar eenvoudige ingrepen bereiken:

- Zorgen voor een rustig en ordelijk straatbeeld
- Zorgen voor een open uitstraling
- Het plaatsen van bankjes
- Gelegenheid bieden voor buurtactiviteiten

Dit zijn slechts enkele methodes om zorg te dragen dat bewoners meer interactie met elkaar hebben en de openbare ruimte kan worden gebruikt voor het ontmoeten en verbinden van mensen.

BEREIKBAARHEID ÉN LEEFBAARHEID

Bereikbaarheid en leefbaarheid zijn belangrijke parameters welke de kwaliteit van een bestemming bepalen. In de jaren '70 en '80 lag de voornaamste prioriteit in de openbare ruimte bij de bereikbaarheid voor de automobilist wat automatisch meer verharding en parkeerplaatsen als gevolg heeft gehad.

Dit heeft geleid tot het verstenen van de openbare ruimte, het verstenen en de openbare ruimte inrichten heeft bij diverse gemeenten gezorgd voor de volgende problemen:

- Hittestress
- Verloren ruimte welke in beslag wordt genomen door geparkeerde auto's
- Wateroverlast
- Schaarste ruimte in de openbare ruimte

Om de leefbaarheid van een gebied te verbeteren zal de gemeente Amsterdam de openbare ruimte op een andere wijze moeten inrichten, om hierin de juiste keuzes te maken kan de gemeente Amsterdam middels placemaking de openbare ruimte gezamenlijk met de gebruikers inrichten en hiermee de leefbaarheid verbeteren.

Dit hoeft overigens niet te betekenen dat de bereikbaarheid van de stad Amsterdam achteruitgaat, hiervoor zal wel moeten worden gezocht naar alternatieven zoals opgeheven parkeerplaatsen te compenseren met andere parkeermogelijkheden zoals gebruik maken van parkeergarages of parkeerplaatsen buiten de rand van de stand met een goede ov-verbinding.

Jan Gehl heeft als bekend citaat “ontwerp je voor auto’s, dan krijg je auto’s. Ontwerp je voor mensen dan komen de mensen”. Dit principe is toegepast in Kopenhagen

Dit is een voorbeeld welke de gemeente Amsterdam als “standaard” kan toepassen met de inrichting van de openbare ruimte. Placemaking hoeft overigens niet als doel te hebben om het autoverkeer uit de stad te laten verdwijnen, maar zoeken naar mogelijkheden om deze in goede harmonie te laten omgaan met de andere gebruikers van de openbare ruimte.

PLACEMAKING OP VERSCHILLENDE SCHAALNIVEAUS

De gemeente Amsterdam kan placemaking toepassen op verschillende schaalniveaus. Maar het effectiefst wordt Placemaking als het op een zo hoog mogelijk schaalniveau wordt ingezet, zodat deze de basis kan leggen voor verdere vertaling ervan op lagere schaalniveaus.

Een voorbeeld hiervan is de aanpak bij De Pijp, door het betrekken van de wijk is er op wijkniveau een verandering in gang gezet, waarbij de Hemonystraat autoluw is gemaakt en daarmee de leefbaarheid de buurt verbeterd en dat in samenwerking met de bewoners, wat als placemaking kan worden omschreven.

Vanuit placemaking kan gebruik worden gemaakt van verschillende schaalniveaus:

- Netwerkniveau
- Corridorniveau
- Stedelijk niveau

LEIDRAAD PLACEMAKING

Om de gemeente Amsterdam wat tastbaars te kunnen aanbieden n.a.v. de uitgevoerde onderzoeken en kennis welke wij hebben opgedaan in De Pijp, hebben wij als groep 2 Civilisatie een leidraad opgesteld welke de gemeente Amsterdam bij toekomstige projecten kan toepassen.

In deze leidraad wordt in 5 stappen beschreven hoe de gemeente Amsterdam placemaking kan toepassen. Wij hopen hiermee de gemeente Amsterdam voldoende handvatten te hebben gegeven om draagvlak te creëren wanneer zij beginnen met een nieuw project.

Stap 1. Een plek staat nooit op zichzelf, maar is deel van het verhaal van de stad! De Visie.

De vele relaties die de stad Amsterdam rijk is, zijn op beleidsniveau gebundeld in o.a. een structuurvisie. Hierin wordt integraal het toekomstbeeld geschetst van de stad op basis van een aantal thema's die aansluiten bij de identiteit die de stad nastreeft, gebaseerd op de geschiedenis, de bestemmingen, de sfeer en de activiteiten die de stad kenmerken en die te ervaren zijn op bepaalde plekken in de stad.

In deze eerste stap formuleren de beleidsbepalers van de gemeente Amsterdam vooral de potenties en locaties welke een positieve impuls kunnen gebruiken.

Om te bepalen wat de potenties zijn zullen de volgende vragen moeten worden beantwoord:

- Wat kan er bij de integratie van placemaking?
- Welke waarde willen we toevoegen?
- Welke ruimtelijk-functionele netwerken en structuren willen we?
- Welke schaalniveaus willen we waar?
- Wat is de gewenste verblijfsfunctie?

Tijdens het proces van placemaking voor beleidsbepalers als politici, planologen, stedenbouwkundigen en verkeerskundigen van de gemeente Amsterdam is het tijdens een placemakingsproces van belang hun eigen ideeën en inzichten vooral in te zetten t.a.v. de kennis van de stad en een beeld van hoe de stad als geheel functioneert en samenhangt.

Deze overkoepelende context kan worden gekenmerkt als de visie voor de stad Amsterdam. De visie vertaalt integraal hoe deze identiteit via sociaaleconomisch-, ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid globaal vorm gaat krijgen richting de toekomst. Hierbij worden relaties gelegd tussen verschillende stadsdelen van de gemeente Amsterdam.

Tussen bestemmingen binnen de stad om te zorgen dat de activiteiten en de stromen die de leefbaarheid en economische vitaliteit van de stad beïnvloeden, gewaarborgd worden. De visie vormt het uitgangspunt voor de vormgeving van places in de stad. Zo heeft de gemeente Eindhoven voor een aantal belangrijke oversteeksituaties in de binnenstad, waar eigenlijk zowel voetgangers als autoverkeer en openbaar vervoer in harmonie gebruik maken van dezelfde openbare ruimte.

Stap 2. De aansluiting op het verhaal van de stad Amsterdam

Welk verhaal de stad Amsterdam momenteel vertelt en welk verhaal het in de toekomst zal willen vertellen, is afhankelijk van de onderlinge samenhang van de bestemmingen, culturele samenstelling en wensen van de stad.

Een stad bestaat uit een breed scala aan bestemmingen en activiteiten met eigen functies, gebruikers en kenmerken. Een stad als Amsterdam kan hierbij denken aan de volgende functies:

- Campussen
- Winkelgebieden
- Woongebieden
- Groengebieden
- Sportgebieden
- Woon- en werkgebieden, zoals kantorenparken.

Gezien de huidige problematiek in de stad Amsterdam en met name in het “oudere” gedeelte rondom de binnenstad, waarbij de nadruk ligt op de (te) hoge parkeerdruk en beperkte ruimte in de openbare ruimte.

Door op deze behoefte van de stad in te spelen, biedt dit kansen om door middel van placemaking de welzijn van de bewoners te vergroten.

Stap 3. Iedere space een place, of keuzes maken?

Met het toepassen van placemaking, ontstaat er een grote keuze aan mogelijkheden en om niet te verdwalen in het doolhof van keuzes en mogelijkheden.

Om niet te verdwalen in het doolhof van keuzes en mogelijkheden zal het beleidskader van de gemeente Amsterdam duidelijk moeten zijn. Punten waarop de gemeente Amsterdam moet letten:

- Op welke wijze worden verschillende plekken gebruikt?
- Welke partijen moeten daarbij betrokken worden?
- Welke waarden hebben op welke locatie de prioriteit?
- Moeten op een locatie alle plekken verbeterd worden, of ligt de focus op het versterken van de plekken die al betekenisvol zijn voor de gebruiker?

Om het in termen van Placemaking te zeggen: “Moet iedere space een place worden, of moet een huidige place een place to be worden en welke keuzes maken we hierin?”. Niet iedere plek heeft een voor de hand liggende potentie en/of waarde welke hieraan toegevoegd kan worden.

Niet elke plek hoeft een “top plek” te worden. Wanneer elke hoekje en vrije ruimte moet worden benut, zal dit een rommelig beeld geven en juist het tegenovergestelde effect teweegbrengen. Het gaat erom dat de ingrepen welke worden uitgevoerd een grote impact hebben om een zo groot mogelijk gebied.

Stap 4 Placemaking verkennen

Wanneer in de openbare ruimte zich een probleem voordoet en hierbij diverse raakvlakken heeft kan placemaking een oplossing bieden om een integrale oplossing te creëren welke de gezamenlijke pijnpunten verzacht en de gezamenlijke waarde van het gebied vergroot.

- Verloedering
- Onaantrekkelijke uitstraling
- Komen minder bezoekers
- Onaangenaam om te verblijven
- Verschillende vervoersmiddelen die elkaar meer in de weg zitten

Door te zoeken naar de gezamenlijke pijnpunten en deze te benoemen, kan in samenspraak met de betrokken partijen gezocht worden naar verbeteringen.

Tijdens deze zoektocht is het van belang dat iedereen die bij de gesprekken worden betrokken, gelijk zijn aan elkaar hierbij mag niemand worden belemmerd in zijn/haar mening en/of oplossingen. Elke mening heeft hierin een gelijke waarde, met als gedachte iedereen heeft zijn eigen waarheid en moet hierin worden gerespecteerd.

Na het verzamelen van deze meningen, kunnen er middels diverse tools overzichten worden gerealiseerd om inzichtelijk te krijgen welke waarde het grootste draagvlak heeft. Op basis hiervan kan de gemeente Amsterdam een concept ontwerp opstellen en bespreken met de bewoners.

Stap 5 Presenteren Oplossingsrichtingen

Nadat alle gegevens zijn verzameld en duidelijk is waar de gezamenlijke belangen liggen. Kunnen deze in een concept ontwerp worden verwerkt.

Deze resultaten moeten dan met de belanghebbenden worden teruggekoppeld, waarin duidelijk moet worden aangegeven dat de kaders van het ontwerp vast leggen en er moet worden getoetst of de belangen wel/niet op de correcte wijze zijn geïnterpreteerd.

Op basis van het gegeven commentaar wordt het ontwerp definitief gemaakt en kunnen de vervolgotrajecten zoals aanbesteding en uitvoering in gang worden gezet.

Als afsluiting komt wellicht nog de belangrijkste handeling welke de gemeente Amsterdam na elk project moet uitvoeren. Dat is de "Do, act, plan, check, zodat de gemeente Amsterdam scherp blijft en blijft controleren of zij wel het juiste blijven doen.

